

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
Γενική Γραμματεία Αγροτικής Πολιτικής & Διεθνών Σχέσεων

ΕΝΔΙΑΜΕΣΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ (ΣΣ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΚΑΠ) 2023-2027

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΚΡΩΝΥΜΑ	3
ΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΚΓΠ 2023 – 2027	4
ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	7
ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ (SWOT ANALYSIS).....	8
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΜΕΝΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ	14
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΚΓΠ 2021 – 2027	15
ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	20
<i>ΠΥΛΩΝΑΣ I – ΑΜΕΣΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ</i>	20
<i>ΠΥΛΩΝΑΣ II – ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ</i>	24

ΑΚΡΩΝΥΜΑ

Α/Δ	Αγροδιατροφικός Τομέας
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΠΑ	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΓΟΕ	Γεωργικό Οικογενειακό Εισόδημα
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΣΕΚ	Εθνικό Σχέδιο για το Κλίμα και την Ενέργεια
ΕΤΑΚ	Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξης & Καινοτομία
ΚΓΠ	Κοινή Γεωργική Πολιτική
ΚΜ	Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΜΑΕ	Μονάδα Ανθρώπινης Εργασίας
ΟΣΔΕ	Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης & Ελέγχου ή Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης (ΕΑΕ)
ΠΔΠ	Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο
ΣΔΙΤ	Συμπράξεις Δημοσίου – Ιδιωτικού Τομέα
ΣΜΠΕ	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΣΣ	Στρατηγικό Σχέδιο
ΤΟΠ	Τεχνικοοικονομικός Προσανατολισμός
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών
AKIS	Agricultural Knowledge and Innovation Systems
DESI	Digital Economy and Society Index

ΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΚΓΠ 2023 – 2027

Εισαγωγή

Το Ελληνικό Στρατηγικό Σχέδιο της περιόδου 2023-2027 αποτελεί το βασικό κείμενο πολιτικής για την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα και των αγροτικών περιοχών της χώρας.

Μέσω των παρεμβάσεων του επιχειρεί να σηματοδοτήσει την στροφή σε ένα νέο παραγωγικό μοντέλο για την Ελληνική γεωργία και ευρύτερα τον αγροδιατροφικό τομέα που εδράζεται στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, διασφαλίζοντας παράλληλα ένα δίκαιο γεωργικό εισόδημα στον παραγωγό, είναι προσαρμοσμένο στις απαιτήσεις – προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής με μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της γεωργίας παρέχοντας παράλληλα στον καταναλωτή ασφαλή και υγιεινά τρόφιμα.

Το Στρατηγικό Σχέδιο ενσωματώνει τη μεγάλη μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) που αποφασίσθηκε μετά από έναν τριετή διάλογο μεταξύ Κρατών-Μελών (ΚΜ), Ευρωπαϊκής Επιτροπής και Ευρωκοινοβουλίου που ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2018 και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2021¹.

Βασικά σημεία της μεταρρύθμισης αποτελούν:

(i) η ενσωμάτωση των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας (Green Deal) που αποτελεί την βασική αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχει σαν στόχο να καταστεί η Ευρώπη με χρονικό ορίζοντα το 2050 η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος, επιτυγχάνοντας το στόχο για μηδενισμό των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου που αποτελούν την γενεσιουργό αιτία της κλιματικής αλλαγής,

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία συγκροτείται από μια σειρά φιλόδοξων στόχων που αφορούν σε όλους τους οικονομικούς τομείς με διακριτές αναφορές στη φυτική την ζωική παραγωγή και την δασοκομία.

- ◆ Η Κοινή Γεωργική Πολιτική ενσωματώνει πλήρως τους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους που εκφράζονται στην Πράσινη Συμφωνία και εξειδικεύονται μέσω των στρατηγικών «Από το Αγρόκτημα στο Πιάτο» και την «Στρατηγική για την Βιοποικιλότητα»²
 - Με την ενίσχυση των περιβαλλοντικών υποχρεώσεων για τους γεωργούς για να λάβουν τις ενισχύσεις
 - Με την ανάπτυξη νέων οικολογικών προγραμμάτων για το κλίμα και το περιβάλλον (οικολογικά προγράμματα) για την υλοποίηση των οποίων θα κατανέμεται υποχρεωτικά από τα ΚΜ ποσοστό τουλάχιστον 25% του προϋπολογισμού των άμεσων ενισχύσεων σε ετήσια βάση (Πυλώνας I)
 - Με τη δέσμευση ποσοστού τουλάχιστον 35% των συνολικών πόρων για την Αγροτική Ανάπτυξη (Πυλώνας II) για φίλο -περιβαλλοντικές δράσεις

¹ Περισσότερες πληροφορίες για την εξέλιξη του διαλόγου και τα χρονικά ορόσημα https://eur-lex.europa.eu/procedure/EL/2018_216

²Αγρόκτημα στο πιάτο (<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/from-farm-to-fork/>) - Στρατηγική για την Βιοποικιλότητα (<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/biodiversity/>)

- ▶ Προωθώντας μέτρα σημαντικής μείωσης της χρήσης συνθετικών λιπασμάτων φυτοφαρμάκων και αντιβιοτικών και την αύξηση των εκτάσεων της βιολογικής γεωργίας
- ▶ Συμβάλλοντας στην κυκλική οικονομία, στη μείωση της σπατάλης τροφίμων, στην προώθηση της βιο-οικονομίας μέσω της αξιοποίησης παραπροϊόντων /υποπροϊόντων της γεωργικής παραγωγής, στην αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και στην αύξηση της αποθήκευσης άνθρακα από τη γεωργία και τα δάση, στην προστασία του τοπίου και της βιοποικιλότητας.

(ii) Η κατάρτιση ενός ενιαίου προγραμματικού εγγράφου που περιλαμβάνει τους στόχους της χώρας για την περίοδο 2023-2027 που θα επιτευχθούν μέσω των παρεμβάσεων /μέτρων του πρώτου και δεύτερου Πυλώνα της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (οι παρεμβάσεις άμεσων ενισχύσεων, οι παρεμβάσεις για την Αγροτική Ανάπτυξη και οι τομεακές παρεμβάσεις (οπωροκηπευτικά, ελαιόλαδο και επιτραπέζια ελιά, οίνος, μελισσοκομία).

(iii) Τη θέσπιση ενός νέου πλαισίου εφαρμογής της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής που βασίζεται στην επίτευξη συγκεκριμένων ποσοτικών στόχων ως προϋπόθεση για την απρόσκοπτη απορρόφηση των διατιθέμενων πόρων

(iv) Τη δέσμευση των Κρατών Μελών για τη μέγιστη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι σύγχρονες Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) τόσο στη γεωργοκτηνοτροφική παραγωγή με την προώθηση της «γεωργίας ακριβείας» αλλά και στη διαχείριση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής με έμφαση στην ψηφιοποίηση, με στόχο την μείωση του γραφειοκρατικού φόρτου και την απλούστευση των διαδικασιών

Το Στρατηγικό Σχέδιο για την ΚΓΠ 2023-2027 θα χρηματοδοτηθεί με πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Από το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) της Ε.Ε. (Κοινοτικός Προϋπολογισμός) για την περίοδο 2021-2027 θα εισρεύσουν στην Ελλάδα συνολικά 19,362 δισεκατομμύρια Ευρώ, εκ των οποίων 14,529 δισ. € για τις Άμεσες Ενισχύσεις 4,021 δισ. € για την Αγροτική Ανάπτυξη και 440 εκατ. € για τα μέτρα αγοράς (τομεακά προγράμματα, στήριξη Μικρών Νησιών Αιγαίου). Συμπληρωματικά θα διατεθούν από το Ταμείο Ανάκαμψης 365,3 εκατ. € για δράσεις ενίσχυσης του Πρωτογενή τομέα.

Την περίοδο 2023 - 2027 η Κοινή Γεωργική Πολιτική διαρθρώνεται γύρω από τρεις γενικούς στόχους που εξειδικεύονται σε εννέα ειδικούς και ένα οριζόντιο στόχο (Διάγραμμα 1). Οι στόχοι αυτοί σχετίζονται με τις οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές διαστάσεις της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής και θα αποτελέσουν τη βάση επί της οποίας τα Κράτη Μέλη της ΕΕ θα καταρτίσουν τα Στρατηγικά τους Σχέδια (ΣΣ).

Οι στόχοι αυτοί είναι:

- η εξασφάλιση δίκαιου εισοδήματος για τους γεωργούς
- η αύξηση της ανταγωνιστικότητας
- η εξισορρόπηση της ισχύος στην αλυσίδα τροφίμων
- η δράση για την κλιματική αλλαγή
- η προστασία του περιβάλλοντος
- η διατήρηση των τοπίων και της βιοποικιλότητας
- η ενθάρρυνση της ανανέωσης των γενεών

- η τόνωση των αγροτικών περιοχών
- η προστασία της υγείας και της ποιότητας των τροφίμων
- Ο εκσυγχρονισμός του αγροτικού τομέα με την προώθηση και τη διάδοση της γνώσης, της καινοτομίας και της ψηφιοποίησης στη γεωργία και τις αγροτικές περιοχές και την ενθάρρυνση υιοθέτησής τους.

Διάγραμμα 1: Στόχοι της ΚΓΠ για την περίοδο 2021-2027

Βασικά κεφάλαια του Στρατηγικού Σχεδίου της ΚΑΠ 2023-2027 αποτελούν:

- Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της ελληνικής γεωργίας και των αγροτικών περιοχών της (SWOT ανάλυση) για τον προσδιορισμό των πλεονεκτημάτων, αδυναμιών, ευκαιριών και κινδύνων που αντιμετωπίζουν με βάση το περιεχόμενο της οποίας προσδιορίζονται και ιεραρχούνται οι ανάγκες τις οποίες θα αντιμετωπίσουν οι παρεμβάσεις του Στρατηγικού Σχεδίου³
- Η περιγραφή των παρεμβάσεων, το χρηματοδοτικό πλάνο (χρηματοδοτικοί πίνακες) και το πλάνο των επιδόσεων (τιμές στόχοι των κοινών δεικτών αποτελέσματος)
- Η περιγραφή του Γεωργικού Συστήματος για τη Μεταφορά Γνώσης και Καινοτομίας (AKIS)

Το Στρατηγικό Σχέδιο υπόκειται σε εκ των προτέρων αξιολόγηση και συνοδεύεται από τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ).

³Η SWOT ανάλυση και οι διαπιστωμένες ανάγκες τέθηκαν σε διαβούλευση με τους κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους και είναι διαθέσιμες στον παρακάτω σύνδεσμο:

http://www.agrotikianaptixi.gr/sites/default/files/yp-2.4_anagkes_ss_kgp_2021-2027_mar_2021_site.pdf

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) έχει οικονομικές αλλά κυρίως πολιτικές καταβολές. Η ύπαρξη και η εξέλιξή της αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο συμφωνιών που οδήγησαν στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) ενώ έχει καταστεί μία από τις σημαντικότερες κοινές πολιτικές η διαχείριση και χρηματοδότηση της οποίας εξασφαλίζεται από κοινού και από το σύνολο των Κρατών Μελών (ΚΜ).

Οι απαρχές της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) τοποθετούνται ιστορικά στις πρώτες συζητήσεις των ιδρυτικών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ). Η γέννησή της προέκυψε από την ανάγκη να διασφαλιστεί το ταχύτερο η σταθερή εξασφάλιση τροφίμων σε μία περίοδο ανεπάρκειας (αμέσως μετά την τραγική εμπειρία του Β' Παγκόσμιου Πολέμου) αλλά και από την επιθυμία αλλαγών στη ζωή της υπαίθρου που θα βελτίωναν το επίπεδο ζωής του αγροτικού πληθυσμού.

Η ΚΓΠ άρχισε να μορφοποιείται στις λεπτομέρειές της στις αρχές της δεκαετίας του '60. Το 1961 οι Υπουργοί Γεωργίας των ιδρυτικών μελών αποφάσισαν τον βασικό κατάλογο των προϊόντων που επρόκειτο να καλυφθούν από την ΚΓΠ. Η αρχική εναρμόνιση των προηγούμενων εθνικών πολιτικών στη γεωργία επιτεύχθηκε με την θέσπιση (βάσει του άρθρου 34) μίας Κοινής Οργάνωσης των Γεωργικών Αγορών (ΚΟΑ).

Γενικά, κατά την διάρκεια της πλήρους λειτουργίας του από το 1968 και για 25 και πλέον χρόνια, η στήριξη του γεωργικού εισοδήματος εξασφαλιζόταν μέσα από ένα σύστημα στήριξης των τιμών, μέσω δηλαδή κοινών εγγυημένων τιμών για τα κύρια προϊόντα.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 άρχισε να γίνεται αντιληπτό ότι το ίδιο το σύστημα ενεθάρρυνε την υπερπαραγωγή, ενώ με δεδομένους τους πόρους του προϋπολογισμού, η υψηλή απαίτηση δαπανών για την ΚΓΠ δεν επέτρεπε την ανάπτυξη και χρηματοδότηση άλλων κοινών πολιτικών. Ως εκ τούτου, από το 1979, άρχισαν να υιοθετούνται διάφοροι περιορισμοί στη χορήγηση των ενισχύσεων (ποσοστώσεις στην παραγωγή, όρια στην παρέμβαση, στις νέες φυτεύσεις ή επεκτάσεις, κλπ.) οπότε η ΚΓΠ εισήλθε στην εποχή των διάφορων αναμορφώσεων – μεταρρυθμίσεων της.

Στο πλαίσιο του Προγράμματος Δράσης 2000 (Agenda 2000) υπήρξε σαφής και απόλυτος διαχωρισμός των δαπανών μεταξύ των μέτρων για την στήριξη των αγορών (Πυλώνας I) και των μέτρων αγροτικής ανάπτυξης (Πυλώνας II). Οι παρεμβάσεις που συγκεντρώθηκαν και εντάχθηκαν στον Πυλώνα II προκειμένου να υλοποιηθούν στα πλαίσια Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, συνιστούν την συνέχιση της υλοποίησης των διαρθρωτικών μέτρων που είχαν κάνει την εμφάνισή τους με την μεταρρύθμιση της ΚΓΠ το 1992.

Τον Ιούνιο 2003 (επί ελληνικής Προεδρίας στην Ε.Ε.), ενόψει της διεύρυνσης της Ε.Ε., επήλθε μία ριζική μεταβολή του τρόπου στήριξης της κοινοτικής, κατά συνέπεια και της ελληνικής γεωργίας. Βασικότερη μεταβολή που επέφερε η μεταρρύθμιση του 2003 στο μέχρι τότε σύστημα στήριξης της ΚΓΠ, αποτελεί η θέσπιση του συστήματος της Ενιαίας Αποδεδειγμένης Ενίσχυσης (ΕΑΕ) σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης, στη θέση των προηγούμενων επιμέρους και κατά προϊόν άμεσων ή έμμεσων ενισχύσεων στον παραγωγό. Περιληπτικά, οι λόγοι που οδήγησαν στην ριζική μεταρρύθμιση της ΚΓΠ σχετίζονται με την διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τις διαπραγματεύσεις στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, με τις αυξημένες απαιτήσεις των Ευρωπαίων φορολογουμένων για διαφάνεια και έλεγχο των δαπανών του κοινοτικού προϋπολογισμού, με τις απαιτήσεις των καταναλωτών για ασφαλή τρόφιμα και με την όλο και

μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση των πολιτών σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος. Η δυναμική των πραγμάτων που οδήγησαν στη μεταρρύθμιση ήταν μη ανατρεψίμη.

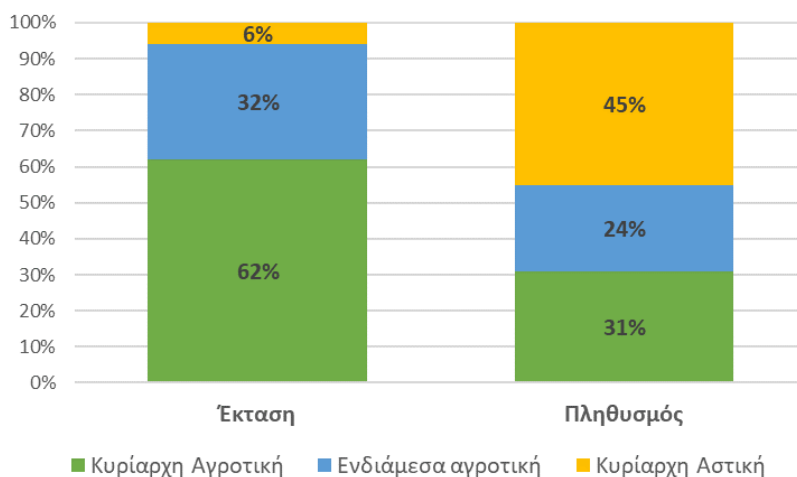
Η μεταρρυθμιστική διαδικασία της ΚΓΠ συνεχίζεται και την περίοδο 2015-2020 όπου η καταβολή των ενισχύσεων του Πυλώνα Ι γίνεται με την μορφή του καθεστώτος Βασικής ενίσχυσης και με βάση το «περιφερειακό μοντέλο» όπου στην Ελλάδα δημιουργούνται βάση αγρονομικών κριτηρίων τρεις αγρονομικές περιφέρειες. Επίσης, η εισαγωγή του καθεστώτος της περιβαλλοντικής πληρωμής (πρασίνισμα) αποτελεί μία σημαντική αλλαγή που ενσωματώνεται στο σύστημα των άμεσων ενισχύσεων (Πυλώνας Ι) καθώς καθιστά σαφώς πιο μετρήσιμη τη συμμόρφωση των παραγωγών με τις ενδεδειγμένες γεωργικές πρακτικές και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Διάγραμμα 2: Ιστορική Εξέλιξη της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ)

ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ (SWOT ANALYSIS)

Η Ελλάδα με βάση την εδαφική τυπολογία της ΕΕ αποτελεί μια «αγροτική» χώρα, αφού οι κυρίαρχα αγροτικές περιοχές καλύπτουν το 62% της έκτασης της, οι ενδιάμεσες αγροτικές περιοχές το 32% και οι κυρίαρχα αστικές το 6%. Στις αγροτικές περιοχές κατοικεί το 31%, στις ενδιάμεσες αγροτικές το 24% και στις αστικές το 45% του πληθυσμού της χώρας.

Διάγραμμα 3: Ταξινόμηση Εκτάσεων και Πληθυσμών βάσει την τυπολογία της Ε.Ε.

Πηγή: SWOT Ανάλυση, στο πλαίσιο της κατάρτισης του ΣΣ ΚΓΠ 2023 – 2027

Στην περίοδο της κρίσης η ελληνική γεωργία επέδειξε αξιοσημείωτη σταθερότητα σε σχέση με την υπόλοιπη οικονομία της χώρας. Ο αγροτικός τομέας στην Ελλάδα παράγει περίπου το 4% του συνολικού ΑΕΠ (ποσοστό μεγαλύτερο από το μέσο της ΕΕ που είναι 1,6%) και απασχολεί το 11,6% του εργατικού δυναμικού της χώρας (ποσοστό πολύ μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι 3,9%). Επιπλέον, η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) του τομέα ανέρχεται σε 6,67 δισ. ευρώ αντιπροσωπεύοντας το 4,3% της συνολικής ΑΠΑ. Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα παρατηρείται μια τάση προς εξίσωση του οικογενειακού εισοδήματος που προκύπτει από την γεωργία, σε σχέση με τη μέση αμοιβή των μισθωτών αμειβόμενων στην υπόλοιπη οικονομία. Από την εξέταση των μακροοικονομικών δεικτών γεωργικού εισοδήματος προκύπτει ότι το 2019 η Καθαρή Προστιθέμενη Αξία ανά ΜΑΕ στην Ελλάδα προσεγγίζει το 94% του Ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Ο αγροδιατροφικός (α/δ) τομέας στην Ελλάδα (Γεωργία-Κτηνοτροφία-Μεταποίηση Τροφίμων-Εμπορία Τροφίμων) συμμετείχε το 2017 με 19% στη συνολική απασχόληση και με 9,8% στη συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) της Ελληνικής οικονομίας. Η μεταποίηση τροφίμων στην Ελλάδα αποτελεί τον σημαντικότερο βιομηχανικό κλάδο. Ο κλάδος της μεταποίησης τροφίμων στην Ελλάδα εμφανίζει σχεδόν διπλάσια ποσοστιαία συμμετοχή στο σύνολο της μεταποίησης, συγκριτικά με την ΕΕ-28 (i) στην απασχόληση (ii) στο πλήθος των επιχειρήσεων (iii) στον σχηματισμό κύκλου εργασιών και αξίας παραγωγής και (iv) στον σχηματισμό Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας.

Η ΑΠΑ ολόκληρου του αγροδιατροφικού τομέα⁴ στην Ελλάδα ανέρχεται σε 15,36 δισ. € για το 2017, με μεγαλύτερη τη συμβολή της γεωργίας (38%) και της μεταποίησης τροφίμων-ποτών-καπνού (37%), και χαμηλότερη του λιανικού εμπορίου τροφίμων-ποτών-καπνού (13%), του χονδρικού εμπορίου τροφίμων-ποτών-καπνού (9%) και τέλος τις υπηρεσίες τροφίμων-ποτών-καπνού (3%).

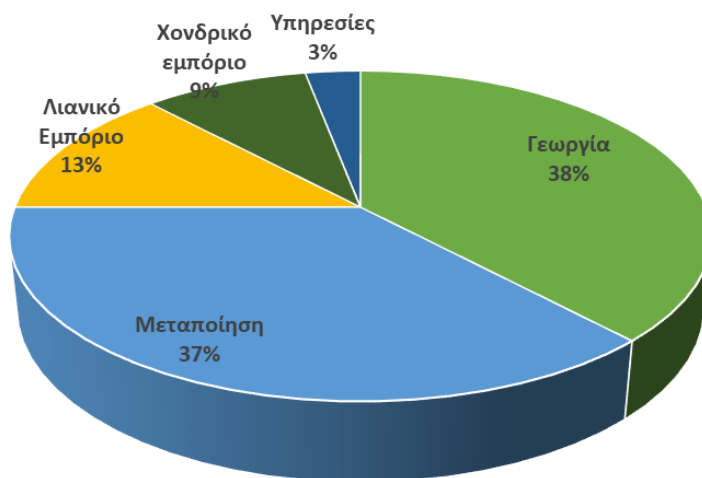
⁴Κλάδοι που τον απαρτίζουν: **Ανιόντες κλάδοι (κλάδοι εισροών στη γεωργία):** Υπηρεσίες υποστηρικτικές της φυτικής παραγωγής (Α.01.61), Υπηρεσίες υποστηρικτικές της ζωικής παραγωγής (Α.01.62), Ορυκτά λιπάσματα (C.08.91), Βιομηχανία λιπασμάτων (C.20.15), Βιομηχανία αγροτικών και δασικών μηχανημάτων και εργαλείων (C.28.30), Βιομηχανία μηχανημάτων τροφίμων και ποτών (C.28.93)&Χονδρικό εμπόριο αγροτικών μηχανημάτων, εργαλείων και εφοδίων (G.46.61)

Κατιόντες κλάδοι (κλάδοι εκροής από τη γεωργία): **Μεταποίηση (C)** [Τροφίμων (C.10), Ποτών (C.11)& Καπνού (C.12)], **Χονδρικό εμπόριο (G.46)** [Διαμεσολαβητές ακατέργαστων (G.46.11), Εμπόριο ακατέργαστων (G.46.2), Διαμεσολαβητές τροφίμων (G.46.17) & Εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού (G.46.3)], **Λιανικό Εμπόριο (G.47)** [Εμπόριο σε μη εξειδικευμένα καταστήματα (G.47.1), Εμπόριο σε εξειδικευμένα καταστήματα (G.47.2), Εμπόριο λουλουδιών, κ.λπ. (G.47.76)&Εμπόριο τροφίμων και ποτών μέσω πάγκων (G.47.81)&**Υπηρεσίες τροφίμων και ποτών (I.56)**

Ενώ η ΑΠΑ ολόκληρου του α/δ τομέα μειώθηκε κατά 20,8% την περίοδο 2009-2017, στους επιμέρους τομείς οι διαφοροποιήσεις είναι εντυπωσιακές: η ΑΠΑ της γεωργίας αυξήθηκε κατά 2,9%, ενώ της μεταποίησης τροφίμων-ποτών-καπνού παρουσίασε μια ελάχιστη αύξηση κατά 0,4%. Αντίθετα, η ΑΠΑ του τομέα των υπηρεσιών τροφίμων-ποτών-καπνού, που περιλαμβάνει κυρίως τον κλάδο της εστίασης, μειώθηκε κατά 74,8%. Σημαντικές ήταν και οι μειώσεις στους δύο τομείς του εμπορίου τροφίμων-ποτών-καπνού: στο χονδρικό εμπόριο -49,9% και στο λιανικό -39,1%.

Με βάση τα στοιχεία της Eurostat, ο συνολικός αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων μειώθηκε κατά 20% μετά το 2007, ενώ με βάση τα στοιχεία του ΟΣΔΕ, το μέσο μέγεθος της εκμετάλλευσης στη χώρα παραμένει σταθερό την τελευταία δετία, περί τα 7,7 εκτάρια. Μάλιστα, το μέσο αυτό μέγεθος επιτυγχάνεται δια μέσου της εντατικής ενοικίασης εδαφών, καθώς τα 2/3 περίπου της γεωργικής γης είναι ενοικιαζόμενα.

Διάγραμμα 4: Διάρθρωση της ΑΠΑ του Αγροδιατροφικού Τομέα

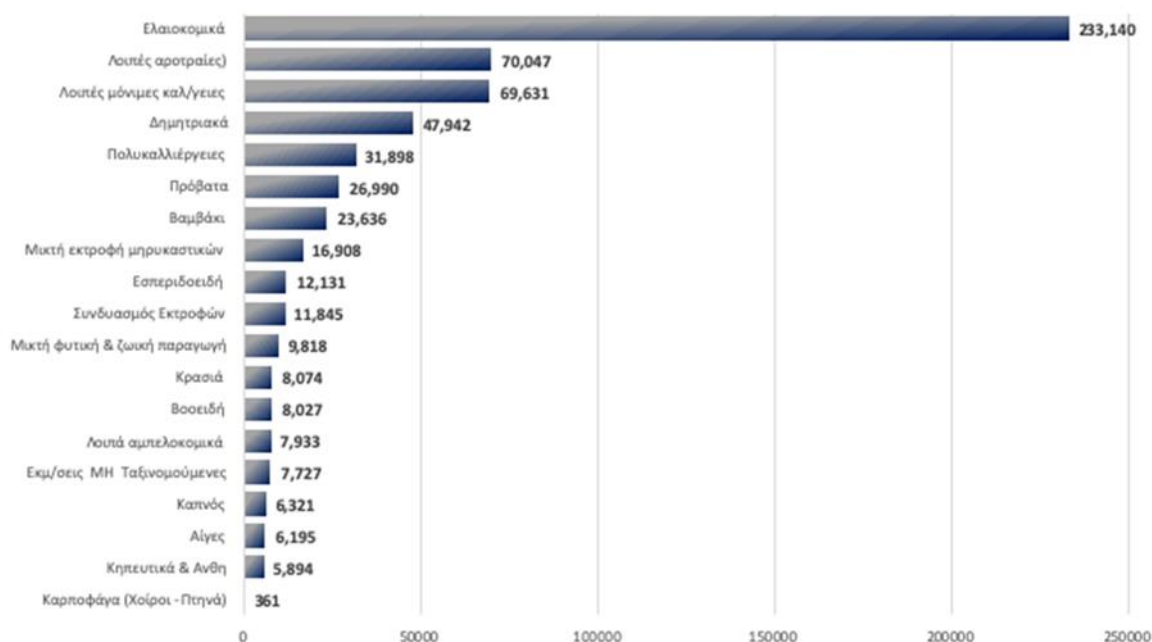
Πηγή: SWOT Ανάλυση, στο πλαίσιο της κατάρτισης του ΣΣ ΚΓΠ 2023 – 2027

Η Ελληνική γεωργία χαρακτηρίζεται από σημαντική κλαδική ετερογένεια, με τρεις μεγάλες ομάδες παραγωγικών εξειδικεύσεων: α) μόνιμες καλλιέργειες, β) ετήσιες καλλιέργειες και γ) κτηνοτροφία. Το 2019 οι τρεις αυτές ομάδες αντιπροσώπευαν το 54,7%, το 25,4% και το 13,3% του συνόλου των εκμεταλλεύσεων της χώρας, αντίστοιχα. Πρώτη με διαφορά είναι η παραγωγική εξειδίκευση (Τεχνικοοικονομικός Προσανατολισμός/ΤΟΠ) της ελαιοκομίας (38,6% του συνόλου), ο οποίος μαζί με τις λοιπές μόνιμες καλλιέργειες (κυρίως άλλες δένδρωδεις όπως ροδακινιές, κερασιές, μηλιές, κ.λπ.) και τα εσπεριδοειδή αντιπροσωπεύει τις μισές εκμεταλλεύσεις της χώρας. Σημειώνεται ότι το 13% των εκμεταλλεύσεων, που έχουν κτηνοτροφική εξειδίκευση, παράγει το 31,5% της συνολικής Τυπικής Αξίας Παραγωγής, γεγονός που αναδεικνύει την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας ως βασικό εργαλείο ανάπτυξης της Ακαθάριστης Αξίας Παραγωγής, αλλά και ως σημαντικό παράγοντα αύξησης του οικονομικού μεγέθους των εκμεταλλεύσεων.

Η έκταση της γεωργίας που ασκείται η βιολογική γεωργία είναι υψηλότερη στην Ελλάδα (8%) από την ΕΕ (7%), με τη συντριπτική πλειοψηφία των εκτάσεων να καλύπτεται από βοσκότοπους, παράμετρος που οδηγεί στο μεγαλύτερο ποσοστό βιολογικά εκτρεφόμενων ζώων (βοοειδή, αιγοπρόβατα) στην Ελλάδα από την ΕΕ, ενώ στη φυτική παραγωγή η μεγαλύτερη έκταση αφορά στην ελαιοκαλλιέργεια, ακολουθούμενη από τα δημητριακά. Ενώ η ζήτηση για βιολογικά προϊόντα αυξάνεται σημαντικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση στην Ελλάδα είναι περιορισμένη ως αποτέλεσμα της

χαμηλής αναγνωρισιμότητας από τους καταναλωτές αλλά και των υψηλότερων τιμών των βιολογικών προϊόντων.

Διάγραμμα 5: Τυπολογία των Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων

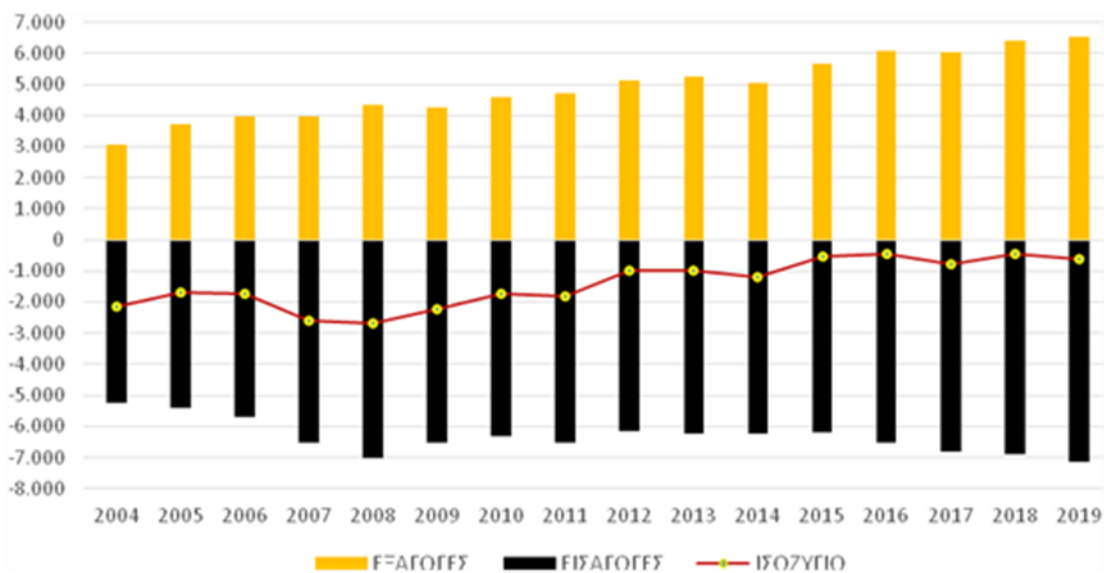
Πηγή : ΟΣΔΕ 2019

Η δημογραφική σύνθεση των απασχολούμενων στη γεωργία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα διαρθρωτικά της προβλήματα, η ένταση του οποίου δημιουργεί σημαντικούς κινδύνους για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της. Η Ελλάδα υστερεί σημαντικά σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ και σε σχέση με τις δεξιότητες/εκπαίδευση των νέων γεωργών. Στην ηλικιακή ομάδα κάτω των 35 ετών το ποσοστό των γεωργών με βασική εκπαίδευση είναι 21,3% ταυτόσημο με το μέσο όρο της ΕΕ -28, ωστόσο υπάρχει πολύ μεγάλη διαφορά στο ποσοστό των νέων γεωργών με πλήρη εκπαίδευση που στην Ελλάδα ανέρχεται μόλις στο 2,9% έναντι 21,7% στην ΕΕ-28. Το πρόβλημα του χαμηλού επιπέδου εκπαίδευσης και η απόκλιση με το μέσο όρο της ΕΕ είναι ακόμα οξύτερο για το σύνολο των γεωργών. Η περιορισμένη πρόσβαση σε γεωργική γη λόγω της απουσίας μηχανισμών διαχείρισης της γεωργικής γης, η ατελής αγορά γεωργικής γης (πολύ περιορισμένος αριθμός αγορών και πωλήσεων γεωργικής γης) καθώς και οι υψηλές τιμές ενοικίασης της γεωργικής γης αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για την εγκατάσταση νέων γεωργών, που αποτελεί κοινό πρόβλημα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης λόγω της απροθυμίας των μεγάλων σε ηλικία γεωργών να εγκαταλείψουν το γεωργικό επάγγελμα παράμετρος που σχετίζεται και με τον τρόπο καταβολής των ενισχύσεων (αποσυνδεδεμένη ενίσχυση). Τα εθνικά μέτρα για την διανομή γεωργικών γαιών προς τους νέους γεωργούς έχουν περιορισμένη αποτελεσματικότητα και θα πρέπει να διερευνηθεί η θεσμοθέτηση κινήτρων – αντικινήτρων στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας (φορολογία, ασφαλιστικό, κληρονομικό δίκαιο).

Η ανάλυση του εξωτερικού εμπορίου για τα πρωτογενή γεωργικά προϊόντα, τα προϊόντα των μεταποιητικών κλάδων τροφίμων-ποτών-καπνού, καθώς και το εκκοκκισμένο βαμβάκι δείχνει ότι κατά τη διάρκεια της τελευταίας 15ετίας η αξία των εξαγωγών όλων αυτών των προϊόντων υπερδιπλασιάστηκε, ενώ η αξία των εισαγωγών αυξήθηκε κατά 37%, με αποτέλεσμα το έλλειμμα του

αγροτικού εμπορικού ισοζυγίου να μειωθεί από 2,1 δισ. € σε 623 εκατ. €. Τα κρέατα (κυρίως χοιρινό και βόειο), μαζί με τις ζωοτροφές, αποτελούν περισσότερο από το 1/4 της συνολικής αξίας των εισαγωγών. Για το έτος 2020, που είναι τα τελευταία διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, το έλλειμμα εκμηδενίσθηκε.

Διάγραμμα 6: Εξέλιξη του εμπορίου αγροτικών προϊόντων την περίοδο 2004-2019

Πηγή: SWOT Ανάλυση, στο πλαίσιο της κατάρτισης του ΣΣ ΚΓΠ 2023 – 2027

Η αξία των εξαγωγών των μεταποιημένων προϊόντων αυξήθηκε κατά 70% την περίοδο 2009-2019, έναντι αύξησης κατά 26% της αξίας των πρωτογενών προϊόντων, γεγονός αναμφίβολα θετικό, δεδομένου ότι τα μεταποιημένα προϊόντα δημιουργούν πολύ μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία, η οποία και διαχέεται σε μεγαλύτερο τμήμα του παραγωγικού ιστού της ελληνικής οικονομίας.

Μεταξύ 2010 και 2017, η συνολική αξία των πωλήσεων τους αυξήθηκε κατά 18%, φθάνοντας το 1,19 δισ. €, ενώ αυξήθηκε και το μερίδιο των εξαγωγών στις συνολικές πωλήσεις τους, από 28% σε 42%. Εξέχουσα θέση στα προϊόντα αυτά κατέχει το τυρί Φέτα. Συνεπώς η στρατηγική της ποιότητας και της ανάπτυξης ποικίλων μορφών συλλογικότητας μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην αναβάθμιση της θέσης των γεωργών στην α/δ αλυσίδα.

Σε ότι αφορά στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, φαίνεται ότι οι επιδόσεις της χώρας βρίσκονται σε αρκετά καλά επίπεδα, αφού οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου παρουσιάζουν καθοδική τάση τα τελευταία χρόνια. Φαίνεται ότι η συμβολή της ελληνικής γεωργίας στο φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής επίσης μειώνεται, αφού η χρήση συνθετικών λιπασμάτων μειώνεται ελαφρώς αλλά και η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές παρουσιάζει ελαφρά ανοδική τάση στη γεωργία. Η κατανάλωση ενέργειας ανά εκτάριο τόσο στη γεωργία όσο και στη δασοκομία είναι κατά πολύ χαμηλότερη του μέσου όρου της ΕΕ. Βέβαια, οι μειώσεις που παρατηρούνται στις εκπομπές όπως μείωση των εκπομπών αζώτου, αμμωνίας και μεθανίου δεν μπορούν να αποδοθούν στη βελτίωση των πρακτικών αλλά μάλλον στη μείωση της δραστηριότητας (π.χ. μείωση του αριθμού των ζώων, μείωση της χρήσης λιπασμάτων), που σημαίνει ότι σε περίπτωση ανάκαμψης της παραγωγής οι τάσεις είναι λίαν πιθανό να αναστραφούν.

Όσον αφορά στους υδατικούς πόρους για τον αγροτικό τομέα πρέπει να τονιστεί ότι η αποδοτικότητα της άρδευσης είναι μικρή, αφού το ποσοστό απωλειών τόσο στη μεταφορά όσο και στην εφαρμογή

ξεπερνάει το 35% και δεν φαίνεται να βελτιώθηκε στο διάστημα 2015-2018. Αυτό όμως δημιουργεί μεγάλα περιθώρια βελτίωσης και μείωσης των απωλειών στην άρδευση οι οποίες ξεπερνούν το 1/3 της ποσότητας του νερού άρδευσης της χώρας. Όσον αφορά στο έδαφος, το 52% των γεωργικών εδαφών της χώρας (17.851.250 στρέμματα) τα οποία μελετήθηκαν αφού υπήρχαν επαρκή διαθέσιμα στοιχεία, αντιμετωπίζουν σοβαρό κίνδυνο διαβρώσεων.

Η βιοποικιλότητα στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα πλούσια, σε επίπεδο ειδών, οικοσυστημάτων αλλά και τοπίου. Παρά το μικρό σχετικά μέγεθος της χώρας στην Ελλάδα απαντάται μεγάλο μέρος των οικοτόπων, σημαντικός αριθμός ειδών και πάνω από τα μισά είδη πτηνών ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Αλλά και η ποικιλότητα των γενετικών πόρων, ειδικά των φυτογενετικών, είναι ιδιαίτερα μεγάλη στην Ελλάδα, το οποίο αποτελεί ένα σημαντικό πλεονέκτημα λαμβανομένης υπόψη της στροφής του καταναλωτικού κοινού προς τα προϊόντα ποιότητας.

Οι ενισχύσεις της ΚΓΠ δόθηκαν για πρώτη φορά στον Έλληνα γεωργό το 1981 και συνεχίζονται αδιάλειπτα μέχρι σήμερα. Με συντηρητικούς υπολογισμούς και αναγωγές τιμών, το σύνολο των ενισχύσεων στον αγροτικό τομέα στα 38 χρόνια συμμετοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση αθροιστικά ξεπερνάει τα 150 δισ. €, δηλαδή πάνω από το 80% ενός ετήσιου ΑΕΠ της χώρας (κάποιες εκτιμήσεις το ανεβάζουν πάνω από 180 δισ. €, δηλαδή ένα ολόκληρο ετήσιο ΑΕΠ). Το 2019, το σύνολο των ενισχύσεων για τη γεωργία ήταν 2,7 δισ. €, ή το 55,6% των ευρωπαϊκών πληρωμών στη χώρα (4,9 δισ. €). Από αυτά τα 2,1 δισ. € (76,9%) είναι άμεσες ενισχύσεις που πληρώνονται ανά εκτάριο ή ζωική μονάδα στους παραγωγούς και άλλες ενισχύσεις ανά προϊόν (€69,6 εκατ.), ενώ το υπόλοιπο πόροι διατίθενται για τα Μέτρα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 (€562 εκατ.).

Όσον αφορά στη συμβολή των άμεσων ενισχύσεων στη διαμόρφωση του Γεωργικού Οικογενειακού Εισοδήματος (ΓΟΕ) υπολογίζεται ότι ποσοστό 78% περίπου των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (δηλαδή περίπου 500.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις) στην Ελλάδα εξαρτώνται σε πολύ μεγάλο βαθμό από την ύπαρξη των άμεσων ενισχύσεων. Η κατανομή, όμως, των ενισχύσεων δεν είναι ομοιόμορφη. Ένα μεγάλο μέρος της ανισοκατανομής οφείλεται στο γεγονός ότι η ενίσχυση δίνεται εκτατικά (ανά εκτάριο γης) και επιπλέον στην υιοθέτηση του ιστορικού μοντέλου όπου η αξία του δικαιώματος διαμορφώθηκε βάσει των εισπραχθέντων ενισχύσεων την περίοδο αναφοράς 2000-2003 που είχαν οριστεί κάτω από διαφορετικά καθεστώτα ενίσχυσης ανά καλλιέργεια (βαμβάκι ελαιόλαδο, καπνός, κλπ). Οι διαφορές στην μοναδιαία αξία δικαιώματος εντός της ίδιας αγρονομικής περιφέρειας έχουν αμβλυνθεί στην τρέχουσα περίοδο (2014-2020) με την εφαρμογή του μοντέλου εσωτερικής σύγκλισης (tunnel model).

Σημαντικές είναι οι διαφορές που παρατηρούνται στο επίπεδο ανάπτυξης μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, διαπίστωση κοινή για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Το διαθέσιμο εισόδημα υστερεί στις αγροτικές περιοχές έναντι των αστικών, όπως και η παραγωγικότητα της εργασίας. Ο δείκτης φτώχειας είναι υψηλότερος στις αγροτικές περιοχές όπως και η γήρανση του πληθυσμού. Ο τουρισμός, ιδιαίτερα την τελευταία δεκαετία, λειτούργησε σαν προωθητική δραστηριότητα αλλά όχι σε όλες τις αγροτικές περιοχές πολλές εκ των οποίων εξαρτώνται σε πολύ μεγάλο βαθμό σε όρους εισοδήματος και απασχόλησης από τον πρωτογενή τομέα.

Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό δείκτη DESI⁵, σε ότι αφορά τη συνδεσιμότητα σε επίπεδο χώρας η Ελλάδα κατατάσσεται τελευταία μεταξύ των χωρών της ΕΕ και σχετικά με την ενότητα «Ανθρώπινο

⁵https://ec.europa.eu/greece/news/20200611_1_el

κεφάλαιο» οι επιδόσεις είναι αρκετά χαμηλότερες από τον μέσο όρο στην ΕΕ, παρότι η χώρα συνεχίζει να σημειώνει πρόοδο. Οι επιδόσεις των αγροτικών περιοχών υστερούν σημαντικά σε σχέση με τις αστικές περιοχές. Η υστέρηση στην αξιοποίηση των ΤΠΕ οφείλεται τόσο στην απουσία ευρυζωνικών δικτύων όσο και στον ψηφιακό αναλφαριθμητισμό (λόγω της δημογραφικής σύνθεσης του πληθυσμού).

Τέλος, σημαντικό πρόβλημα για τη διάχυση και μετάδοση της καινοτομίας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή τομέα της χώρας μας αποτελεί το χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο των αρχηγών/διαχειριστών γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Η συντριπτική πλειονότητα των επικεφαλής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα διαθέτει μόνο πρακτική εμπειρία (οξύτατο πρόβλημα η έλλειψη γνώσεων και δεξιοτήτων) με αποτέλεσμα χαμηλή παραγωγικότητα και χαμηλό ύψος της προστιθέμενης αξίας της παραγωγής, μη υιοθέτηση καινοτομιών, κ.λπ.

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΜΕΝΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

Η ιεράρχηση⁶ των ομαδοποιημένων αναγκών γίνεται σε επίπεδο Γενικών και Ειδικών Στόχων της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής αλλά και του εγκάρσιου Στόχου (οριζόντιος).

1^{ος}Γενικός Στόχος: Προώθηση ενός έξυπνου ανθεκτικού και διαφοροποιημένου γεωργικού τομέα που θα διασφαλίζει την επισιτιστική ασφάλεια

1^{ος}Ειδικός Στόχος

- ✓ Δικαιότερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή των άμεσων ενισχύσεων
- ✓ Ενίσχυση/ανάπτυξη συγκεκριμένων κλάδων γεωργικής παραγωγής
- ✓ Βελτίωση της ανθεκτικότητας των εκμεταλλεύσεων

2^{ος} Ειδικός Στόχος

- ✓ Επίτευξη βιώσιμου γεωργικού εισοδήματος
- ✓ Ανάπτυξη εξαγωγικής στρατηγικής και βελτίωση του αγροτικού εμπορικού ισοζυγίου
- ✓ Βελτίωση της παραγωγικότητας του αγροδιατροφικού τομέα

3^{ος} Ειδικός Στόχος

- ✓ Βελτίωση της θέσης των αγροτών στην αγροδιατροφική αλυσίδα μέσω παραγωγής προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας
- ✓ Ενίσχυση δικτύσεων και συνεργασιών μεταξύ όλων των κλάδων της αγροδιατροφικής αλυσίδας
- ✓ Αύξηση συμμετοχής των γεωργών σε συλλογικά σχήματα

2^{ος}Γενικός Στόχος: Ενίσχυση της περιβαλλοντικής φροντίδας και της δράσης για το κλίμα και την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Ένωσης

4^{ος} Ειδικός Στόχος

- ✓ Βελτίωση του περιβαλλοντικού και κλιματικού αποτυπώματος από την άσκηση της γεωργίας
- ✓ Προσαρμογή της γεωργίας στην κλιματική αλλαγή

⁶Αναλυτικά η μεθοδολογία προσδιορισμού και ιεράρχησης των αναγκών:
http://www.agrotikianaptixi.gr/sites/default/files/paroyisiasi_anagkon_24-6-2021.pdf

5^{ος} Ειδικός Στόχος

- ✓ Ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων
- ✓ Προστασία των εδαφικών πόρων από τη διάβρωση και βελτίωση της γονιμότητας των εδαφών

6^{ος} Ειδικός Στόχος

- ✓ Παραγωγή περιβαλλοντικών δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών από τη γεωργία

3^{ος} Γενικός Στόχος: Ενίσχυση του κοινωνικοοικονομικού ιστού των αγροτικών περιοχών

7^{ος} Ειδικός Στόχος

- ✓ Ηλικιακή ανανέωση του απασχολούμενου αγροτικού δυναμικού
- ✓ Βελτίωση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού

8^{ος} Ειδικός Στόχος

- ✓ Ενίσχυση και διαφοροποίηση της οικονομίας των αγροτικών περιοχών
- ✓ Συγκράτηση και προσέλκυση πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές
- ✓ Βελτίωση του επιπέδου των υποδομών και υπηρεσιών στις αγροτικές περιοχές
- ✓ Προώθηση βιοοικονομίας και κυκλικής οικονομίας στις αγροτικές περιοχές
- ✓ Αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στις αγροτικές περιοχές

9^{ος} Ειδικός Στόχος

- ✓ Ενδυνάμωση ζήτησης βιολογικών προϊόντων και προϊόντων με σήματα ποιότητας
- ✓ Μείωση του κινδύνου από τη χρήση φυτοπροστατευτικών στη φυτική παραγωγή
- ✓ Εφαρμογή προτύπων για την ευζωία και τον περιορισμό χρήσης αντιβιοτικών
- ✓ Ολοκληρωμένη αντιμετώπιση της σπατάλης τροφίμων
- ✓ Αλλαγή διατροφικών προτύπων και υιοθέτηση της μεσογειακής διατροφής

Εγκάρσιος Στόχος

- ✓ Συγκρότηση και λειτουργία εθνικού Συστήματος Γεωργικής Γνώσης και Καινοτομίας (AKIS 2.0) σε συνάφεια με την εθνική πολιτική για την ενίσχυση της ΕΤΑΚ.
- ✓ Δημιουργία ολοκληρωμένου συστήματος ανταλλαγής γνώσεων και πληροφοριών (συμπεριλαμβανόμενων δράσεων εκπαίδευσης-κατάρτισης, επιδείξεων, ανταλλαγών, ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης, παροχής γεωργικών συμβουλών) μέσω της αξιοποίησης εθνικών και ευρωπαϊκών δικτύων
- ✓ Αναβάθμιση πληροφοριακού και διοικητικού μηχανισμού για την εφαρμογή της νέας ΚΓΠ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΚΓΠ 2021 – 2027

Το Στρατηγικό Σχέδιο της ΚΓΠ 2023-2027 εξυπηρετεί και εξειδικεύει για τον πρωτογενή τομέα αλλά και για τις αγροτικές περιοχές της χώρας, την Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική για την δημιουργία ενός νέου παραγωγικού οικονομικού υποδείγματος που βασίζεται στην εξωστρέφεια, την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με σεβασμό στο περιβάλλον, ανθεκτικό στην κλιματική αλλαγή με πιο

αποτελεσματικό και ψηφιοποιημένο κράτος, λιγότερο γραφειοκρατικό, με δραστικά μειωμένη παραοικονομία και μείωση των χωρικών ανισοτήτων.

Πιο συγκεκριμένα:

Ανταγωνιστικότητα

Η ισχυρή αύξηση της παραγωγικότητας – βασική προϋπόθεση για την ουσιαστική σύγκλιση του ελληνικού με το μέσο ευρωπαϊκό εισόδημα – απαιτεί αύξηση του παραγωγικού κεφαλαίου και επομένως νέες επενδύσεις καθώς και ενσωμάτωση καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και νέων τεχνολογιών.

Μέσω του Στρατηγικού Σχεδίου της ΚΓΠ (ΠΑΑ) αλλά και του Ταμείου Ανάκαμψης προγραμματίζεται η διάθεση σημαντικών πόρων για τη χρηματοδότηση ιδιωτικών επενδυτικών σχεδίων στη φυτική και ζωική παραγωγή αλλά και στην πρώτη μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων.

Οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης θα διατεθούν για τη χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων σε επίπεδο γεωργικών εκμεταλλεύσεων και επιχειρήσεων πρώτης μεταποίησης και εμπορίας μεγάλου ύψους προϋπολογισμού, ενώ οι πόροι του Στρατηγικού Σχεδίου μέσω του Μέτρου των Επενδύσεων θα στοχεύσουν σε μικρού σχετικά ύψους επενδυτικά σχέδια με συγκεκριμένη στόχευση, όπως η προώθηση της έξυπνης γεωργίας, η εξοικονόμηση ύδατος, η διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων, η αξιοποίηση παραπροϊόντων και υποπροϊόντων της γεωργικής παραγωγής, τα επενδυτικά σχέδια των νέων γεωργών, επενδύσεις για τη βελτίωση της ευζωίας των ζώων .

Θα υπάρξει αναθεώρηση των κριτηρίων ένταξης και η έμφαση θα δοθεί στην επιλογή επενδυτικών σχεδίων που συμβάλλουν στη σαφή βελτίωση της παραγωγικότητας, στην ενίσχυση της εξωστρέφειας και την ορθολογική διαχείριση πόρων.

Στο ανωτέρω πλαίσιο θα εκτιμηθεί ο βαθμός επιτυχίας των υφιστάμενων χρηματοδοτικών εργαλείων και θα υπάρξουν, αν απαιτηθεί, σχετικές αλλαγές.

Στόχος είναι η επιλογή επενδυτικών σχεδίων που βελτιστοποιούν την ανταγωνιστικότητα των εκμεταλλεύσεων /επιχειρήσεων και όχι επενδυτικά σχέδια για την απλή αντικατάσταση μηχανολογικού εξοπλισμού που πολλές φορές δεν αξιοποιείται, οδηγώντας ταυτόχρονα σε αργούσα δυναμικότητα, υπερβολικό δανεισμό και αδυναμία απόσβεσης.

Ορθολογική διαχείριση πόρων

Η προώθηση ενός πράσινου παραγωγικού υποδείγματος για τη χώρα θέτει σε απόλυτη προτεραιότητα την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων, την προσαρμογή και τη μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Οι στόχοι του Εθνικού Σχεδίου για το Κλίμα και την Ενέργεια (ΕΣΕΚ) θέτουν συγκεκριμένους ποσοτικούς στόχους για την συμβολή της γεωργίας στην επίτευξη των εθνικών στόχων, το σύνολο των οποίων εξυπηρετείται από το Στρατηγικό Σχέδιο της ΚΓΠ 2023-2027.

- Αξιοποίηση αποβλήτων (γεωργο-κτηνοτροφικών μονάδων) μέσω του Μέτρου των Επενδύσεων
- Οργάνωση εφοδιαστικής αλυσίδας και χωροθέτηση θέσεων για την προσωρινή αποθήκευση της αγροτικής/δασικής υπολειμματικής βιομάζας μέσω LEADER
- Αειφόρος διαχείριση δασών μέσω του Μέτρου των Επενδύσεων για την προστασία από τις πυρκαγιές και την αναδάσωση των καμένων δασών

- Ειδικά μέτρα μείωσης εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στον αγροτικό τομέα στο πλαίσιο του Μέτρου των Επενδύσεων, των Αγροπεριβαλλοντικών Μέτρων και των Οικολογικών Σχημάτων, Εγκατάσταση συστημάτων ΑΠΕ μέσω του σχήματος του ενεργειακού συμψηφισμού και του εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού μέσω του Μέτρου των Επενδύσεων
- Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης υφιστάμενων μηχανημάτων και εγκαταστάσεων μέσω του Μέτρου των Επενδύσεων
- Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης αντλιοστασίων και συστημάτων άρδευσης μέσω του Μέτρου των Επενδύσεων
- Ενημέρωση και εκπαίδευση των επαγγελματιών του αγροτικού τομέα μέσω του Μέτρου για την Ανταλλαγή Γνώσεων και Πληροφοριών

Διακριτή ενότητα παρεμβάσεων για την εξυπηρέτηση των στόχων του ΕΣΕΚ είναι η αύξηση της αποθήκευσης άνθρακα από τα εδάφη. Στην Ελλάδα η σημαντικότερη «καταβόθρα» αερίων του θερμοκηπίου είναι τα δάση. Το Στρατηγικό Σχέδιο της ΚΑΠ προβλέπει την ενεργοποίηση του Μέτρου της δάσωσης των γεωργικών γαιών, ενώ παράλληλα για την αύξηση της αποθήκευσης άνθρακα από την γεωργική γη προβλέπεται η ενεργοποίηση δράσεων Carbon Farming (δράσεις που στοχεύουν στην αύξηση της αποθήκευσης άνθρακα στα γεωργικά εδάφη).

Ο κρισιμότερος και πλέον απειλούμενος φυσικός πόρος για την ελληνική γεωργία είναι το νερό τόσο σε όρους ποσοτικής επάρκειας/ορθολογικής διαχείρισης όσο και ποιοτικής κατάστασης ιδιαίτερα των υπόγειων υδροφορέων.

Μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης προβλέπεται η υλοποίηση μεγάλων επενδύσεων σε σύνολο προϋπολογισμού τα 750 εκ. ευρώ σε αρδευτικά δίκτυα και συστήματα (κατασκευή και εκσυγχρονισμός φραγμάτων, αρδευτικών δικτύων, δεξαμενών κα) σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα (ΣΔΙΤ), ώστε να υπάρξει αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων και, κατά συνέπεια, της αγροτικής παραγωγής με παράλληλη έξυπνη διαχείριση των υδατικών πόρων και την εξοικονόμηση των διαθέσιμων υδατικών αποθεμάτων.

Οι παρεμβάσεις του Στρατηγικού Σχεδίου είναι διευρυμένες και αφορούν:

- ♦ Στη μείωση της χρήσης λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων μέσω της εφαρμογής της βιολογικής γεωργίας, αλλά και κατάλληλα σχεδιασμένων αγροπεριβαλλοντικών μέτρων και οικολογικών προγραμμάτων στην υλοποίηση εγγειοβελτιωτικών έργων με έμφαση στον εκσυγχρονισμό των αρδευτικών δικτύων
- ♦ Στην ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης /επιχειρήσεων πρώτης μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων με στόχο την μείωση του κλιματικού και περιβαλλοντικού τους αποτυπώματος (μείωση κατανάλωσης ενέργειας, ύδατος, αξιοποίηση παραπροϊόντων και υποπροϊόντων της παραγωγικής διαδικασίας)
- ♦ Στην παραγωγή ασφαλών, υψηλής διατροφικής αξίας γεωργικών προϊόντων - Βελτίωση της ευζωίας των ζώων – Μείωση της χρήσης αντιβιοτικών στα ζώα

Ψηφιακός Μετασχηματισμός

Ο στόχος του ψηφιακού μετασχηματισμού του κράτους αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα μέσω της βελτίωσης του λειτουργικού του μοντέλου και στην παροχή βελτιωμένων, ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Η επιτάχυνση των προσπαθειών για τη βελτίωση της «ψηφιακής απόδοσης» της χώρας θα είναι καταλυτική για την επίτευξη του παραπάνω

στόχου. Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στοχεύουν: (α) στον ψηφιακό μετασχηματισμό των οργανισμών του Δημόσιου Τομέα και στην ενίσχυση των ψηφιακών τους υπηρεσιών, (β) σε βελτιώσεις επιχειρησιακών διαδικασιών συνοδευόμενες από την ενσωμάτωση σύγχρονων πληροφοριακών συστημάτων, (γ) σε σημαντική ενίσχυση της διαλειτουργικότητας πληροφοριακών συστημάτων και δεδομένων, (δ) σε ευρείας κλίμακας στρατηγικές και πολιτικές κυβερνοασφάλειας, καθώς και (ε) σε εκτεταμένη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών, όπως για παράδειγμα οι τεχνολογίες υπολογιστικού νέφους (cloud computing) ή οι τεχνολογίες αποτελεσματικής διαχείρισης πολυδιάστατων δεδομένων μεγάλου όγκου (big data).

Το Στρατηγικό Σχέδιο συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων αυτών μέσω της προώθησης σημαντικών έργων άμεσης προτεραιότητας όπως:

- Μητρώο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ενοποιημένο μητρώο Δικαιούχων και για τους δύο Πυλώνες της ΚΓΠ) η εγγραφή στο οποίο αποτελεί προϋπόθεση για την αναγνώριση των εγγεγραμμένων σε αυτό ως «ενεργών γεωργών»

- Διοικητικό Μητρώο Φορέων του Τομέα Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
- Πληροφοριακό σύστημα κεντρικής γεωχωρικής πληροφορίας του ΥΠΑΑΤ
- Πλατφόρμα διάθεσης μελετών αναπτυξιακών έργων του Αγροδιατροφικού Τομέα
- Πλατφόρμα τηλεκατάρτισης (e-learning) για τον Αγροδιατροφικό Τομέα
- Αποθετήριο Γνώσης που θα είναι ελεύθερα προσβάσιμο σε όλους και θα συγκεντρώνει το σύνολο των ερευνητικών εργασιών/μελετών/αξιολογήσεων/ στην Ελλάδα και στο εξωτερικό που σχετίζονται με την ελληνική γεωργία σε απλή γλώσσα.

Τα έργα αυτά είναι απολύτως συμπληρωματικά με τις προβλεπόμενες στο Ταμείο Ανάκαμψης δράσεις του Άξονα 4.6 για τον ψηφιακό μετασχηματισμό του Αγροδιατροφικού Τομέα:

Δημιουργία μιας τεχνολογικής πλατφόρμας και υποδομής για την υποστήριξη του εκσυγχρονισμού της γεωργίας που θα αποτελεί τον κεντρικό πυλώνα για την εφαρμογή πολιτικών (εθνικών και ευρωπαϊκών) για τον ψηφιακό μετασχηματισμό του γεωργικού τομέα.

(α) Η υποστήριξη των εξαγωγικών δραστηριοτήτων (πλατφόρμα που διευκολύνει την έκδοση πιστοποιητικών αναγκαίων για εξαγωγές, σύστημα Business Intelligence για εισαγωγές και εξαγωγές, πύλη για την προώθηση ελληνικών αγροτικών προϊόντων)

(β) Η αγορά και ανάπτυξη τεχνολογικού εξοπλισμού χρήσιμοι για την υποστήριξη του πρωτογενή τομέα (X-band Meteorological Radar, Telemetry & Remote-Control Stations, Unmanned Aerial Vehicle Systems, υψηλής ανάλυσης δορυφορικές εικόνες και υποδομές για την ανάλυσή τους κ.λπ.), και

(γ) Η ανάπτυξη ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων (για τη νέα ΚΓΠ, για την ασφάλιση αγροτικών προϊόντων, Management Information System για θέματα άρδευσης κ.λπ.)

Πληροφοριακά συστήματα υποστήριξης της νέας ΚΓΠ:

- Ανάπτυξη νέων διαχειριστικών εφαρμογών για καθεστώτα που δεν υποστηρίζονται μηχανογραφικά
- Βελτίωση λειτουργικότητας – επεκτάσεις / αναβαθμίσεις υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων

Ο οριζόντιος εκσυγχρονισμός του ελληνικού πρωτογενή τομέα αποτελεί προτεραιότητα και πρόκληση για τη χώρα στο πλαίσιο του Στρατηγικού Σχεδίου για την νέα Κοινή Γεωργική Πολιτική.

Στόχευση:

1. Επιτάχυνση της ψηφιακής προσαρμογής της γεωργικής παραγωγής, και
2. Προώθηση μιας αποτελεσματικής μετάδοσης της καινοτόμου γνώσης και των βέλτιστων πρακτικών στον τομέα
 - Δράσεις εκπαίδευσης-κατάρτισης γεωργών και λοιπών ενδιαφερόμενων ομάδων σε ψηφιακές τεχνολογίες
 - Υποστήριξη επενδύσεων/εκσυγχρονισμός υποδομών των αγροτικών εκμεταλλεύσεων με ψηφιακές τεχνολογίες
 - Εγκατάσταση συμβούλων και συμβουλευτικών υπηρεσιών για τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών σε γεωργούς και λοιπές ενδιαφερόμενες ομάδες
 - Ανάπτυξη δικτύου ΚΓΠ: Δημιουργία πλατφορμών, φόρουμ και δράσεων για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής εμπειριών σε ψηφιακές τεχνολογίες μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών (stakeholders) και ερευνητικών φορέων
 - Δράσης ενίσχυσης λειτουργίας επιχειρησιακών ομάδων στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας
 - Δράσεις δικτύωσης (αφενός μεταξύ διαμεσολαβητών καινοτομίας και υπηρεσιών υποστήριξης της καινοτομίας και ψηφιοποίησης και αφετέρου μεταξύ αυτών και άλλων ομάδων/stakeholders)

Απασχόληση – Δεξιότητες

Ως προς τον πυλώνα απασχόληση- δεξιότητες, οι στόχοι της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής για τη διαμόρφωση μιας νέας στρατηγικής για την κατάρτιση και επανακατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού, την υλοποίηση μεγάλων προγραμμάτων κατάρτισης με στόχο την αύξηση της απασχόλησης με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων που προϋποθέτει την μεταρρύθμιση στα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και μαθητείας και την ψηφιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού και περιεχομένου εξυπηρετούνται μέσω της δημιουργίας του AKIS.

Η κάλυψη του τεράστιου κενού που υφίσταται σε δεξιότητες, κατάρτιση, δυνατότητα αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών στον πρωτογενή τομέα, απόρροια και των ιδιαίτερων δημογραφικών χαρακτηριστικών και του επιπέδου εκπαίδευσης των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα, αποτελεί ένα από τα βασικότερα διαρθρωτικά ελλείμματα και ανασχετικό παράγοντα για την ανάπτυξη της ελληνικής γεωργίας.

Ο ριζικός ανασχηματισμός του ΕΛΓΟ Δήμητρα, η διεύρυνση του αριθμού των φορέων που θα παρέχουν πιστοποιημένη κατάρτιση, η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της τηλε-εκπαίδευσης, η προώθηση εναλλακτικών μεθόδων κατάρτισης, η σύζευξη της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών με την κατάρτιση και τη μεταφορά τεχνολογίας - προαγωγή - υιοθέτηση καινοτομίας αλλά και η θέσπιση ως κριτήριου ένταξης στα Μέτρα του δεύτερου Πυλώνα της κατάρτισης των δικαιούχων συνθέτουν το πλέγμα των παρεμβάσεων του Στρατηγικού Σχεδίου.

ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

ΠΥΛΩΝΑΣ Ι – ΆΜΕΣΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Όσον αφορά στις Άμεσες Ενισχύσεις (Πυλώνας Ι), τα εργαλεία υλοποίησης και επίτευξής των στόχων που έχουν τεθεί είναι:

1. ΠΑΡΟΧΗ ΑΠΟΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

A. Βασική Ενίσχυση

Σκοπός της βασικής ενίσχυσης είναι η διασφάλιση ενός βιώσιμου γεωργικού εισοδήματος.

Βασική ενίσχυση δικαιούνται όλοι οι ενεργοί γεωργοί και χορηγείται ως ετήσια αποσυνδεδεμένη ενίσχυση. Κατά την τρέχουσα περίοδο, για τη χορήγηση της βασικής ενίσχυσης η Ελλάδα εφαρμόζει το Καθεστώς Βασικής Ενίσχυσης (δικαιώματα ενίσχυσης) σε περιφερειακό επίπεδο (τρεις αγρονομικές περιφέρειες). Το ύψος της βασικής ενίσχυσης διαφοροποιείται κατά αγρονομική περιφέρεια. Για την καινούρια προγραμματική περίοδο 2023-2027 διατηρούνται οι τρεις αγρονομικές περιφέρειες της προηγούμενης περιόδου:

- ΠΕ1: Βοσκότοποι
- ΠΕ2: Αρόσιμες Εκτάσεις
- ΠΕ3: Δενδρώνες και Αμπελώνες από τις εκτάσεις μόνιμων καλλιεργειών.

Σύμφωνα με την πρόσφατη πολιτική συμφωνία Συμβουλίου και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την ΚΓΠ 2023-2027, σε όποια Κράτη Μέλη η αξία των δικαιωμάτων ενίσχυσης διαφοροποιείται εντός του Κράτους Μέλους, πρέπει να επιταχυνθεί η σύγκλιση της αξίας τους, ώστε το αργότερο έως το 2026, όλα τα δικαιώματα ενίσχυσης να έχουν αξία τουλάχιστον 85% του μέσου προβλεπόμενου μοναδιαίου ποσού για το 2026 (Εσωτερική Σύγκλιση).

Στη χώρα μας υπάρχει η διαφοροποίηση της αξίας των δικαιωμάτων εντός της ίδιας αγρονομικής περιφέρειας, λόγω της υιοθέτησης του Ιστορικού Μοντέλου από το 2005. Στην νέα προγραμματική περίοδο προτείνεται η κατάργηση της ιστορικότητας των δικαιωμάτων ενίσχυσης. Η διαδικασία κατάργησης της ιστορικότητας των δικαιωμάτων ενίσχυσης, μέσω της εφαρμογής πλήρους σύγκλισης της αξίας τους, θα ξεκινήσει από το έτος 2022 και θα ολοκληρωθεί το 2026, ώστε στο τέλος του 2026 όλα τα δικαιώματα ενίσχυσης της ίδιας αγρονομικής περιφέρειας να έχουν την ίδια αξία (100% του προβλεπόμενου μοναδιαίου ποσού της αξίας του δικαιώματος).

B. Αναδιανεμητική Ενίσχυση

Μετά την πρόσφατη πολιτική συμφωνία για την ΚΓΠ 2023-2027, η συμπληρωματική στήριξη αναδιανεμητικού εισοδήματος για τη βιωσιμότητα (Αναδιανεμητική Ενίσχυση) καθίσταται υποχρεωτική για τα Κράτη Μέλη κατά τη νέα προγραμματική περίοδο. Στόχος της συγκεκριμένης ενίσχυσης είναι η δικαιότερη κατανομή αλλά και η αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη στόχευση της εισοδηματικής στήριξης από τις μεγαλύτερες προς τις μικρότερες και μεσαίου μεγέθους εκμεταλλεύσεις.

Τα ΚΜ θα πρέπει να αφιερώνουν ετησίως ποσοστό 10% του φακέλου των άμεσων ενισχύσεών τους (πλην της ειδικής καλλιεργητικής ενίσχυσης για το βαμβάκι) για την αναδιανεμητική ενίσχυση, η οποία θα έχει τη μορφή πρόσθετης ετήσιας αποσυνδεδεμένης ενίσχυσης ανά εκτάριο και θα αφορά στις μικρές και μεσαίες εκμεταλλεύσεις που είναι ήδη δικαιούχοι βασικής ενίσχυσης.

Η Ελλάδα θα εφαρμόσει την παρέμβαση αυτή από το 2023 σε αγρονομικό περιφερειακό επίπεδο, δηλαδή βάσει των υφιστάμενων τριών αγρονομικών περιφερειών και η κατανομή του συνολικού ποσού της αναδιανεμητικής ενίσχυσης ανά αγρονομική περιφέρεια θα ακολουθεί την ίδια κατανομή που ακολουθεί και η βασική ενίσχυση.

Το εύρος των εκταρίων ανά αγρονομική περιφέρεια των μικρότερων και μεσαίου μεγέθους εκμεταλλεύσεων που θα δικαιούνται αναδιανεμητική ενίσχυση θα οριστικοποιηθεί μετά την ολοκλήρωση των διαβουλεύσεων.

Γ. Προγράμματα για το Κλίμα και το Περιβάλλον (Οικολογικά Προγράμματα)

Η έναρξη εφαρμογής των Οικολογικών Προγραμμάτων τοποθετείται στο έτος 2023. Η στήριξη για τα οικολογικά προγράμματα χορηγείται ως ετήσια ενίσχυση ανά επιλέξιμο εκτάριο. Η συνολική ενίσχυση για τα συγκεκριμένα προγράμματα θα απορροφήσει το 25% των πόρων των άμεσων ενισχύσεων σε ετήσια βάση.

Όσον αφορά στον σχεδιασμό των Οικολογικών Προγραμμάτων συνυπολογίστηκαν τα εξής:

- Πρέπει να απαντούν στα υπάρχοντα περιβαλλοντικά ζητήματα και, συνεπώς, στις ανάγκες που προέκυψαν από τη SWOT ανάλυση και τη διαβούλευση
- Πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις Συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
- Δομούνται στη λογική της πράσινης αρχιτεκτονικής της νέας ΚΓΠ
- Υπόκεινται σε πρόσθετους περιορισμούς του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (Συμφωνία για τη γεωργία)

Ο προτεινόμενος κατάλογος των γεωργικών πρακτικών που είναι επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον θα περιλαμβάνει συγκεκριμένες παρεμβάσεις ανά θεματική ενότητα, όπως την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την προστασία εδαφικών πόρων την προστασία υδατικών πόρων, την προστασία της βιοποικιλότητας και του τοπίου και την ορθολογική χρήση εισροών – γεωργία ακριβείας.

Ο προτεινόμενος κατάλογος των Οικολογικών Προγραμμάτων καθώς και η κατανομή των πόρων ανά παρέμβαση θα οριστικοποιηθεί μετά την ολοκλήρωση των διαβουλεύσεων.

Δ. Συμπληρωματική Εισοδηματική Ενίσχυση των Νέων Γεωργών

Η δημογραφική σύνθεση των απασχολούμενων στη γεωργία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής γεωργίας, η ένταση του οποίου δημιουργεί σημαντικούς κινδύνους για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της. Ένας δυναμικός γεωργικός τομέας χρειάζεται

εξειδικευμένους και καινοτόμους νέους γεωργούς για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της κοινωνίας, σε πτυχές που κυμαίνονται από την ποιοτική διατροφή έως τα περιβαλλοντικά δημόσια αγαθά.

Με την νέα ΚΓΠ αυξάνονται σημαντικά οι πόροι όπου το 3% των δαπανών της ΚΓΠ θα κατευθυνθούν για την ενίσχυση των νέων γεωργών. Επιπλέον χρηματοδότηση μπορεί να προέλθει από τους πόρους του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης μέσω του Μέτρου της Πρώτης Εγκατάστασης Νέων Γεωργών όπου επαναπροσδιορίζονται τα κριτήρια ένταξης, αυξάνεται σημαντικά το πριμ πρώτης εγκατάστασης εισάγοντας i) υποχρεωτικό χρονικό διάστημα στον αγροτικό τομέα και ii) ελάχιστο όριο στην εμπορική αξία της παραγωγής.

E. Συνδεδεμένες Ενισχύσεις

Η συνδεδεμένη εισοδηματική στήριξη μπορεί να χορηγηθεί σε τομείς που αντιμετωπίζουν προβλήματα ανταγωνιστικότητας ή βιωσιμότητας και κρίνονται ως σημαντικοί για κοινωνικοοικονομικούς ή περιβαλλοντικούς λόγους.

Μετά την πρόσφατη συμφωνία για τη νέα ΚΓΠ, το ποσοστό των άμεσων ενισχύσεων που μπορεί να διαθέσουν τα Κράτη Μέλη κατ' ανώτατο για τη συνδεδεμένη εισοδηματική στήριξη την περίοδο 2023 -2027 ανέρχεται στο 13%, από το 8%⁷ σήμερα, ενώ παραμένει η δυνατότητα χορήγησης επιπλέον ποσοστού 2% για τις πρωτεϊνούχες καλλιέργειες.

Κατά τη μεταβατική περίοδο 2021-2022, το καθεστώς των συνδεδεμένων ενισχύσεων διατηρείται όσον αφορά στους τομείς/προϊόντα που εντάσσονται με μικρές προσαρμογές του προϋπολογισμού των Μέτρων στους διαθέσιμους πόρους.

Από το 2023 μελετάται να μεταβληθεί το καθεστώς των συνδεδεμένων ενισχύσεων κυρίως όσον αφορά στους τομείς που θα απολαμβάνουν συνδεδεμένες ενισχύσεις.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της SWOT ανάλυσης αλλά και πρόσθετων αναλύσεων για την μέτρηση της συμβολής των συνδεδεμένων ενισχύσεων στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας, τον βαθμό απορρόφησης από τους τομείς που απολάμβαναν, μέχρι τώρα, συνδεδεμένες ενισχύσεις, την στρατηγική επιλογή για την ενίσχυση της κτηνοτροφίας και την προστασία του περιβάλλοντος μελετάται η συνέχιση του καθεστώτος της συνδεδεμένης εισοδηματικής στήριξης για τους τομείς των Δημητριακών (κυρίως ψυχανθή) και της Κτηνοτροφίας.

Ο καθορισμός λεπτομερειών για τη χορήγηση συνδεδεμένων ενισχύσεων στους προτεινόμενους τομείς θα οριστικοποιηθεί μετά την ολοκλήρωση των διαβουλεύσεων.

ΣΤ. Ειδική ενίσχυση για το βαμβάκι

Διαχρονικά, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, αναγνωρίζοντας τη συμβολή της βαμβακοκαλλιέργειας στην οικονομία της χώρας, αποτύπωσε τη βούληση του με σαφήνεια σε όλες τις διαπραγματεύσεις για τις άμεσες ενισχύσεις της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ). Ως αποτέλεσμα όλων αυτών, το βαμβάκι ήταν, και εξακολουθεί να είναι, ένα από τα υψηλότερα στηριζόμενα προϊόντα της ΚΓΠ.

Μετά τη μεταρρύθμιση του 2003 και την πλήρη αποσύνδεση όλων των προϊόντων από την παραγωγή, το βαμβάκι παρέμεινε στα συνδεδεμένα προϊόντα, εξαιτίας των δεσμεύσεων που

⁷Το ποσοστό υπολογίζεται στους πόρους του Πρώτου Πυλώνα

απορρέουν από το πρωτόκολλο ένταξης της χώρας στην Ε.Ε στο κοινοτικό καθεστώς των επιδοτήσεων (Πρωτόκολλο 4) αλλά και της θέλησης της ελληνικής κυβέρνησης να προστατεύσει την καλλιέργεια του.

Κατά την περίοδο 2015-2020, σε εφαρμογή του Κανονισμού 1307/13 και των Κανονισμών 639, 640 και 641/2014, η ειδική (συνδεδεμένη) ενίσχυση που χορηγείται στο βαμβάκι, ανέρχεται σε 749,38 €/εκτάριο για βασική έκταση 250.000 εκταρίων μέχρι και το έτος εσοδείας 2021. Σε περίπτωση υπέρβασης της έκτασης αναφοράς, η ενίσχυση μειώνεται αναλογικά. Επιπλέον, χορηγείται ενίσχυση 2€/ha στα μέλη διεπαγγελματικών οργανώσεων.

Σε ότι αφορά την επόμενη προγραμματική περίοδο 2021-2027, σύμφωνα με την αρχική πρόταση κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα Στρατηγικά Σχέδια της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής που κατατέθηκε τον Ιούνιο του 2018, είχε προταθεί η μείωση του προϋπολογισμού της. Στο πλαίσιο αυτό, η ειδική ενίσχυση για το βαμβάκι θα υφίστατο μείωση περίπου κατά 3,6%. Πιο αναλυτικά, οι υφιστάμενοι πόροι για την ειδική ενίσχυση για το βαμβάκι από το ποσό των 187,3 εκ. €/έτος θα μειώνονταν στο ποσό των 180,5 εκ. €/έτος για την περίοδο 2021-2027, σύμφωνα με την πρόταση της Ε. Επιτροπής. Μετά το πέρας των διαπραγματεύσεων, τελικά επιτεύχθηκε αύξηση του προϋπολογισμού για την ΚΓΠ και η ειδική ενίσχυση για το βαμβάκι για την Ελλάδα ανέρχεται σε 183,9 εκατ. € ετησίως. Η ειδική ενίσχυση για την καλλιέργεια βαμβακιού χορηγείται με βάση την επιλέξιμη έκταση που καλλιεργείται με βαμβάκι από κάθε δικαιούχο. Η έκταση είναι επιλέξιμη μόνον εάν βρίσκεται σε γεωργική γη που έχει εγκριθεί από τη χώρα για παραγωγή βαμβακιού. Η έκταση αναφοράς για την Ελλάδα ανέρχεται σε 250,000 εκτάρια. Η επιλέξιμη έκταση πρέπει να σπέρνεται με ποικιλίες εγκεκριμένες από το Κράτος Μέλος και να συγκομίζεται υπό κανονικές συνθήκες καλλιέργειας. Η ειδική αυτή ενίσχυση καταβάλλεται για βαμβάκι καθαρής, ανόθευτης και εμπορεύσιμης ποιότητας και σε ενεργούς γεωργούς που παράγουν βαμβάκι που υπάγεται στον κωδικό ΣΟ 5201 00 και στους παραγωγούς που, υπό κανονικές συνθήκες, καλλιεργήσαν και συγκόμισαν από τις δηλωθείσες εκτάσεις, ποσότητα βαμβακιού τουλάχιστον ίση με εκείνη που αντιστοιχεί στην ελάχιστη στρεμματική απόδοση της καλλιεργητικής ζώνης στην οποία ανήκουν. Επίσης, θα πρέπει να χρησιμοποιείται κατά τη σπορά σπόρος ελάχιστης ποσότητας ανά εκτάριο.

2. ΤΟΜΕΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ (ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ)

Την περίοδο 2023 – 2027 θα υλοποιηθούν Τομεακά Προγράμματα στους ακόλουθους κλάδους.

- i. Οπωροκηπευτικά
- ii. Ελαιόλαδο και Επιτραπέζιες Ελιές
- iii. Οίνος
- iv. Μελισσοκομία

Η υλοποίηση τομεακών προγραμμάτων προϋποθέτει την ύπαρξη Συλλογικών Μορφών Οργάνωσης των Παραγωγών. Επαφίεται στους γεωργούς να οργανωθούν σε συλλογικά σχήματα για να μπορέσουν να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που παρέχονται από την ΚΓΠ 2023-2027.

ΠΥΛΩΝΑΣ II – ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

(i) Αγροπεριβαλλοντικά – Κλιματικά Μέτρα

Εντάσσονται τα αγροπεριβαλλοντικά μέτρα, η βιολογική γεωργία – κτηνοτροφία, η δάσωση, η εγκατάσταση αγροδασικών συστημάτων, η ευζωία των ζώων και η μείωση της χρήσης των αντιβιοτικών.

Διαφορά σε σχέση με τα Οικολογικά Προγράμματα (echo – schemes) είναι η μακροχρόνια δέσμευση του παραγωγού για συμμετοχή στα επιμέρους καθεστώτα (πενταετία) .

(ii) Φυσικοί ή άλλοι περιορισμοί ανά περιοχή

Εντάσσονται η εξισωτική αποζημίωση δηλαδή η πρόσθετη χρηματοδοτική ενίσχυση στους παραγωγούς με γεωργική εκμετάλλευση σε ορεινές, μειονεκτικές, και περιοχές με λοιπούς περιορισμούς.

(iii) Μειονεκτήματα ανά περιοχή που προκύπτουν από συγκεκριμένες υποχρεωτικές απαιτήσεις

Παροχή πρόσθετης ενίσχυσης για την εφαρμογή καλλιεργητικών πρακτικών σε γεωργούς /δασοκτήμονες η εκμετάλλευση των οποίων βρίσκεται σε περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 και σε συγκεκριμένες περιοχές που προσδιορίζονται από την οδηγία πλαίσιο για τα νερά.

(iv) Επενδύσεις

Εντάσσονται οι ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις

Ιδιωτικές Επενδύσεις

- Επενδυτικά σχέδια σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις για τον εκσυγχρονισμό τους, τη μείωση της κατανάλωσης νερού, την ενεργειακή εξοικονόμηση, παραγωγή ΑΠΕ, μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου
- Επενδυτικά σχέδια σε επιχειρήσεις πρώτης μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων για τον εκσυγχρονισμό τους, την μείωση της κατανάλωσης νερού, την ενεργειακή εξοικονόμηση, την παραγωγή ΑΠΕ, τη μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου
- Επενδυτικά σχέδια για την διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας (μεταποίηση, τουρισμός, λοιπές υπηρεσίες, κυκλική οικονομία) υλοποιούνται αποκλειστικά μέσω της προσέγγισης LEADER

Δημόσιες Επενδύσεις

- Εγγειοβελτιωτικά έργα (φράγματα, λιμνοδεξαμενές, αρδευτικά δίκτυα, εμπλουτισμός υπόγειων υδροφορέων)
- Αγροτική οδοποιία
- Δασικοί δρόμοι, αντιπυρικές ζώνες, έργα ορεινής υδρονομίας, πυροφυλάκια, αναδάσωση δασικών εκτάσεων που καταστράφηκαν από τις πυρκαγιές

(v) Εγκατάσταση νέων γεωργών

Περιλαμβάνεται το Μέτρο της παροχής πριμ πρώτης εγκατάστασης σε νεοεισερχόμενους στην αγροτική δραστηριότητα νέους ηλικίας έως 40 ετών (με σημαντική αύξηση του ύψους του πριμ) σε συνδυασμό με την θέσπιση κριτηρίων που διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα της γεωργικής εκμετάλλευσης του νέου γεωργού αλλά και επέκτασης του ελάχιστου χρόνου παραμονής του.

Εξετάζεται η δυνατότητα ενεργοποίησης χρηματοδοτικού εργαλείου αποκλειστικά για νέους γεωργούς και η δυνατότητα από κοινού προκήρυξης σχεδίων βελτίωσης – πριμ πρώτης εγκατάστασης.

(vi) Εργαλεία διαχείρισης κινδύνων (σε εξέλιξη μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας)

Η συνεχής διόγκωση του αριθμού των φυσικών καταστροφών αλλά και η διογκούμενη υψηλή μεταβλητότητα των τιμών των γεωργικών προϊόντων επιτάσσει την ενεργοποίηση σχετικών παρεμβάσεων όπως η σύσταση Ταμείου Αλληλοβοήθειας ή και επιχορήγηση ασφάλιστρων για την κάλυψη νέων κινδύνων.

(vii) Συνεργασία

Η κατηγορία παρεμβάσεων «Συνεργασία» περιλαμβάνει την παροχή ενισχύσεων για την σύσταση ομάδων παραγωγών, την συμμετοχή σε συστήματα ποιότητας, την σύσταση των Επιχειρησιακών Ομάδων της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας, τη σύσταση βραχέων αλυσίδων, τη δημιουργία συνεργατικών σχημάτων αποχωρούντος – νέου γεωργού, την προσέγγιση Leader καθώς επίσης και σχήματα συνεργασιών μεταξύ όλων των δρώντων στην αγροδιατροφική αλυσίδα και ερευνητικών φορέων είτε για την αξιοποίηση ευκαιριών ή αντιμετώπιση προβλημάτων ιδιαίτερα στους τομείς ενδιαφέροντος /προτεραιότητας της Στρατηγικής από το Αγρόκτημα στο Πιάτο και της Στρατηγικής για την Βιοποικιλότητα όπως:

- ✓ η μείωση της χρήσης των φυτοφαρμάκων
- ✓ ο περιορισμός της λίπανσης
- ✓ η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και η αύξηση της αποθήκευσης άνθρακα από την γεωργία και την δασοκομία
- ✓ η προώθηση της υγιεινής διατροφής και η αντιμετώπιση της παχυσαρκίας
- ✓ ο περιορισμός της σπατάλης τροφίμων
- ✓ ο περιορισμός της χρήσης αντιβιοτικών στα ζώα υπό το πρίσμα της επίτευξης των στόχων της πολιτικής ONEHEALTH
- ✓ η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ζώων

(viii) Ανταλλαγή γνώσεων και πληροφοριών

Η κατηγορία περιλαμβάνει τις δράσεις κατάρτισης των γεωργών, την παροχή συμβουλών προς τους γεωργούς, την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, τη δημιουργία επιδεικτικών αγρών, λοιπές δράσεις βελτίωσης δεξιοτήτων όπως εκπαιδευτικές επισκέψεις και ανταλλαγές. Το σύνολο των ανωτέρω δράσεων υλοποιείται στο πλαίσιο του AKIS.

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΠΑΑ 2014-2020

Μονάδα Δικτύωσης και Δημοσιότητας

Τηλ.: 2105275027, 2105275229, 2105275059, 2105275138

e-mail: ead@mou.gr

www.minagric.gr

www.agrotikianaptixi.gr

<https://ead.gr/>

<https://www.facebook.com/eadpaa/>